

4. *International Trade Centre. Market Analysis Tools.* URL : <http://legacy.intracen.org/marketanalysis/Default.aspx>.
5. *Gal'ko S., Osijevs'ka V. Klasyfikacija tovariv jak instrument transparentnosti mizhnarodnoi' torgivli. Mizhnar. nauk.-prakt. zhurn. "Tovary i rynky". 2016. № 1 (21). S. 32—48.*
6. *Vyznachennja terminu podushka.* URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0>.
7. *DSTU EN 131866:2010. Bilyzna postil'na, napovnena perom i puhom. Tehnichni umovy. [Chynnyj vid 2012—07—01]. Kyi'v : Derzhspozhyvstandart Ukrai'ny. 2014. 10 s.*
8. *Pro zatverdzhennja Pojasnen' do Ukrai'ns'koi' klasyfikacii' tovariv zovnishn'oekonomichnoi' dijial'nosti : nakaz DFS Ukrai'ny vid 09.06.15 № 401.* URL : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754.html>.
9. *United Nations Comtrade Database.* URL : <http://comtrade.un.org/data/>.
10. *International Trade Centre. Market Access Map.* URL : <http://www.macmap.org/>.
11. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrai'ny. Zovnishnja torgivlja okremymu vydamy tovariv za kraj'namy svitu.* URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/e_iovt/arh_iovt2017.htm.
12. *International Trade Center. Market Access Map.* URL : http://www.macmap.org/QuickSearch/CompareTariffs/CompareTariffs.aspx?subsite=open_access.

УДК 339.13:666.632

КОЛОМІЄЦЬ Тетяна,

*к. т. н., доцент кафедри товарознавства та митної справи
Київського національного торговельно-економічного університету*

ЧЕРНЯК Людмила,

*к. т. н., доцент кафедри товарознавства та митної справи
Київського національного торговельно-економічного університету*

ВІТЧИЗНЯНИЙ РИНОК ВИРОБІВ САНІТАРНО- ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ З КЕРАМІКИ

Досліджено стан ринку продукції санітарно-технічного призначення в Україні, зокрема, проведено аналіз експортно-імпортних операцій сантехнічних виробів із кераміки. Серед основних проблем галузі виокремлено наслідки фінансової кризи, зниження попиту на вироби внаслідок зменшення платоспроможності населення.

Ключові слова: санітарно-технічні вироби, обсяг ринку, імпорт, експорт.

Коломієць Т., Черняк Л. Отечественный рынок изделий санитарно-технического назначения из керамики. Исследовано состояние рынка продукции санитарно-технического назначения в Украине, в частности, проведен анализ

© Коломієць Тетяна, Черняк Людмила, 2018

экспортно-импортных операций сантехнических изделий из керамики. Среди основных проблем отрасли выделены последствия финансового кризиса, снижения спроса на изделия вследствие уменьшения платежеспособности населения.

Ключевые слова: санитарно-технические изделия, объем рынка, импорт, экспорт.

Постановка проблеми. Одним із стратегічних завдань України є використання виробничого, науково-технічного та експортного потенціалу такої пріоритетної галузі, як будівельна. Адже в сучасній системі світових товарних ринків, що швидко розвиваються і є прибутковими, будівельні вироби, зокрема сантехнічні, посідають особливе місце.

Управління ланцюгами поставок виробів сантехнічного призначення потрібна як для масштабного будівництва, так і для індивідуального. Наразі вітчизняна промисловість лише частково задовольняє потреби в них. Аналіз вітчизняного ринку уможливить визначитися з напрямками розвитку конкретної галузі будівельних матеріалів України в цілому, виявити динаміку українського ринку сантехнічних виробів із кераміки та об'єктивно оцінити потреби в них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням аналізу ринку будівельних матеріалів присвячено низку публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема В. І. Борейка, М. Ю. Притули, В. Б. Коваля та ін. [1–2]. Проте вони розглядають перспективи виробництва будівельних матеріалів в Україні, або ринку будівельних матеріалів для внутрішнього облаштування тощо. А стан і динаміка розвитку ринку будівельних виробів потребують виокремлення саме товарів санітарно-технічного призначення.

Мета статті – аналіз ринку виробів санітарно-технічного призначення із кераміки в Україні.

Матеріали та методи. Використано методи логічного аналізу й узагальнення статистичних даних щодо виробництва, експорту та імпорту товарів; застосовано Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТЗЕД), побудовану на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів [3].

Результати досліджень. *Санітарна техніка (сантехніка)* – термін для позначення технічних виробів, що відносяться до каналізації, опалення, вентиляції приміщень, водо-, тепло- та газопостачання [4]. Як випливає з назви, *санітарна техніка* призначена для забезпечення дотримання встановлених санітарним законодавством санітарних норм у будівлях.

Традиційно під сантехнікою розуміють вироби, призначені для вбиралень і ванних кімнат. Сюди відносяться не лише безпосередньо ванни, раковини, крани, умивальники, мийки та унітази, а й джакузі, душові кабінки, змішувачі, біде та інші аксесуари. Сантехніку виготовляють із різноманітних матеріалів, як традиційних, так і нових. Це може бути скло, метал, мармур, фарфор, фаянс, литий полімер, кварцит тощо.

Згідно з УКТЗЕД вироби з кераміки сантехнічного призначення класифікуються в розділі XIII "Вироби з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів; керамічні вироби; скло та вироби із скла", групі 69 "Керамічні вироби", товарній позиції 6910 "Раковини, умивальники, консолі раковин, ванни, біде, унітази, зливні бачки, пісуари та аналогічні санітарно-технічні вироби з кераміки". До товарної позиції 6910 включаються предмети, призначені для стаціонарного встановлення на місці, у будинках тощо, зазвичай під'єднані до водопроводу або каналізаційної системи. До цієї товарної позиції також включено такі предмети, як зливні бачки туалетів [5].

У товарній позиції 6910 вироби санітарно-технічного призначення поділяються на 2 групи, а саме: раковини, умивальники, консолі раковин, ванни, біде, унітази, зливні бачки, пісуари й аналогічні санітарно-технічні вироби із фарфору (691010) та інші вироби – 691090 [5].

Світова криза 2013–2015 рр. торкнулася також ринку сантехнічних виробів, що негативно вплинуло на попит і, як наслідок, на обсяги виробництва. У 2016 р. ситуація змінилася на краще: обсяги виробів сантехнічного призначення із кераміки порівняно з 2013 р. зросли на 7.7 % і становили 57.9 млн шт. [6]. Статистичні дані свідчать про відчутний поштовх з боку провідних країн-виробників – Китаю, Польщі та Німеччини, особливо високі темпи зростання у виробництві сантехніки продемонстрував Китай.

Наразі ринок сантехніки в Україні перебуває в досить скрутному становищі. Після активізації продажів у 2010–2012 рр., пов'язаних з масштабним будівництвом об'єктів для проведення Євро-2012 та закінченням економічної кризи 2008 р., відбувся значний спад цього сегменту економіки. Пов'язано це не лише із падінням купівельної спроможності споживача й курсу гривні, що призвело до подорожчання імпортової сантехніки, а також і з політичною ситуацією в країні. Лише на початку 2016 р. на державному рівні прийнято низку рішень щодо активізації зведення об'єктів інфраструктури, що позитивно вплинуло на активізацію продажів сантехніки в цілому, зокрема й сантехнічних виробів із кераміки [7].

У 2013–2016 рр. в Україні обсяги виробництва сантехніки з кераміки мали тенденцію до зростання, із максимумом у 2016 р. (4.5 млн шт.), що на 26.6 % більше, ніж у 2015 р. [8]. Спад припав на 2013 р.

Аналіз статистичних даних показав, що сантехнічні вироби з кераміки займають 34 % всієї сантехнічної продукції, а тому логічно вважаються основним обіговим товаром. Інші 66 % ринку займають такі вироби, як: змішувачі, душові системи та кабінки, ванни (акрилові, металеві або зі штучного каменю), аксесуари, меблі для ванної кімнати та парові бокси (рис. 1) [8].

Керамічну сантехніку в Україні виробляють три компанії – ПАТ "Славутський комбінат "Будфарфор" (Хмельницька обл.), ТОВ "Церсаніт Інвест" (Житомирська обл.) і ТОВ "Дніпрокераміка" (Запорізька обл.).

Монополістом вважається "Славутський комбінат "Будфарфор", оскільки його частка на ринку сантехніки становить понад 50 %, незважаючи на те, що за підсумками 2015 р. виробництво сантехніки на підприємстві зменшилося на 7.3 % [9]. У 2016 р. спостерігалася тенденція щодо нарощування потужностей з боку ТОВ "Церсаніт Інвест" (табл. 1) [9].

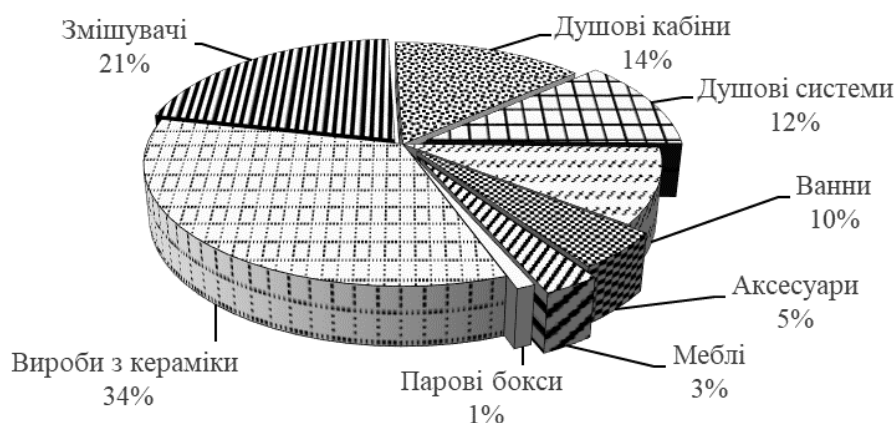

Рис. 1. Структура продажу виробів сантехнічного призначення на ринку України в 2016 р.

Побудовано авторами за [8].

Таблиця 1

**Обсяги виробництва
сантехнічних виробів із кераміки в Україні, %**

Підприємство-виробник	2014	2015	2016
ПАТ "Славутський комбінат "Будфарфор"	62.8	59.3	52
ТОВ "Церсаніт Інвест"	26.7	25.0	35
ТОВ "Дніпрокераміка"	10.5	15.7	13
Разом	100	100	100

Обсяг імпорту виробів санітарно-технічного призначення із кераміки в Україну за останні 7 років зменшився у грошовому вираженні майже в три рази. Найбільший спад (на 58 %) спостерігався в 2014 р. порівняно з попереднім роком. Починаючи з 2016 р. обсяги імпорту відновилися та продовжили своє щорічне зростання. У 2016 р. вартість імпорту сантехніки із кераміки становила 8950 тис. дол. США, а в 2017 р. зросла ще на 27 %. Однією із особливостей імпорту є посилення його спеціалізації, тому частки компаній-лідерів відчутно знижуються. Кожен імпортер схильний працювати зі своїм постачальником. Це свідчить про те, що ринок в цілому досить незрілий. Більшість провідних компаній – дистриб'юторів сантехніки – працює з Китаєм [10]. У 2011 р. його частка на ринку України сантехніки з кераміки становила половину всього обсягу імпорту. У наступні роки поставки з Китаю продовжували зменшуватися, і в кінці 2017 р. частка імпорту сантехніки із кераміки становила лише 17 % (табл. 2) [5].

**Обсяги імпорту в Україну
виробів сантехнічного призначення із кераміки, тис. дол. США**

Країни-імпортери	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Китай	16 150	8068	8257	2277	1236	1744	2100
Польща	6354	5662	8557	3356	2514	3082	4848
Туреччина	2021	–	–	2884	1518	2048	1500
Болгарія	–	1883	2006	–	–	–	–
Інші	8810	8223	9193	3373	1589	2076	3726
Разом	33 335	23 836	28 012	11 810	6857	8950	12 186

Стабільні щорічні поставки сантехніки з кераміки в Україну за зазначений період здійснювала Польща. Її поставки в 2014–2016 рр. були найбільшими й становили майже третину імпорту сантехніки із кераміки всіх країн, а саме: в 2014 р. – 29 %, 2015 р. – 37, 2016 р. – 35 %. У 2017 р. польські виробники знову продемонстрували зростання експорту сантехніки до України й досягли відмітки в 40 % [5].

Імпортерам вдалося зберегти VIP-сегмент сантехнічної продукції. Криза завдала удару переважно по доходах українців – представників середнього класу, які купували вироби середнього цінового сегменту.

Традиційно, найбільшу частку серед імпортованих сантехнічних виробів із кераміки займають унітази та їх основні види – компакт, підвісний і пристінний унітаз. За ними велику частку обсягу імпорту керамічних виробів займають також раковини та їх комплектуючі – п'єдестали та напівп'єдестали. Затим – зливні бачки, біде та уринали (рис. 2) [10].

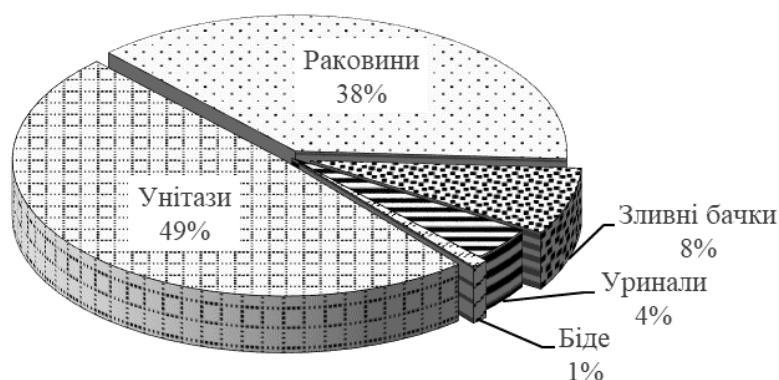

Рис. 2. Структура імпорту сантехнічних виробів з кераміки на ринку України в 2016 р.

Побудовано авторами за [10].

Українські виробники спеціалізуються на експорті таких груп сантехнічних виробів, як сантехнічна кераміка, ванни й душові кабінки, меблі для ванної кімнати та змішувачі [9]. На рис. 3 зазначено основних експортерів сантехнічної продукції України.

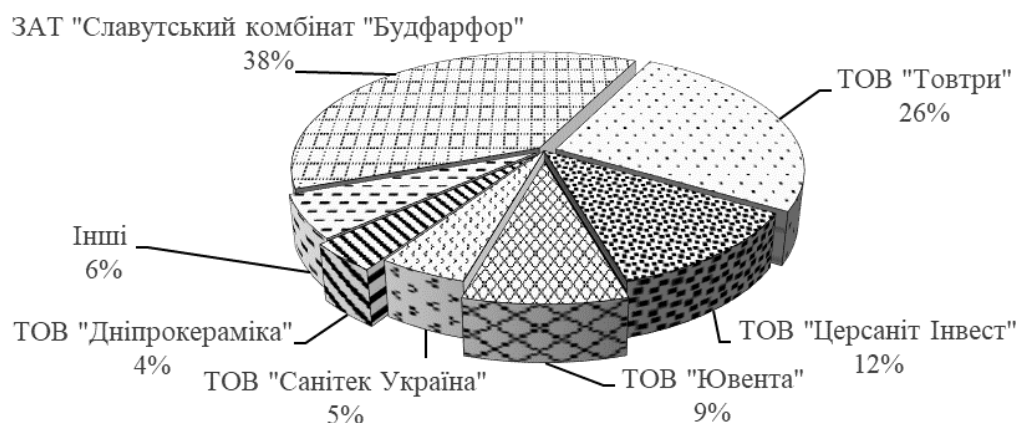

Рис. 3. Структура основних експортерів сантехнічної продукції України

Побудовано авторами за [9].

Динаміка експортних поставок сантехнічних виробів із кераміки до основних країн-контрагентів українськими виробниками є негативною, зокрема в 2011 р. вони становили 46 510, а в 2017 р. – зменшилися на 52 %. За даними Української асоціації кераміки, в 2014–2016 рр. вітчизняні експортери диверсифікували свої контакти за кордоном. Якщо раніше вони працювали переважно з однією країною, куди експортували продукцію, то тепер в активі кожного виробника виявилось декілька країн. До недавнього часу найбільшим споживачем української сантехніки була Росія, але через політичну кризу та загострення відносин між країнами структура експорту українських виробників переорієнтовується в західному напрямку [10]. Польща вийшла на перше місце серед країн, до якої постачається українська сантехніка. У переліку країн-партнерів, що закуповують вітчизняну сантехніку з'явилися Румунія, Словаччина, Німеччина (табл. 3) [5].

Таблиця 3

Обсяги експорту вітчизняних виробників сантехнічних виробів з кераміки, тис. дол. США [5]

Країни-імпортери	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
РФ	28 552	28 957	23 584	18 215	10 513	2079	–
Білорусь	–	4296	5180	–	–	–	1717
Казахстан	7891	9978	7955	5516	3041	–	–
Молдова	2824	–	–	–	–	1463	–
Польща	–	–	–	5652	9903	11 547	12 459
Німеччина	–	–	–	–	–	–	1458
Інші	7243	6358	7365	10 100	6757	5481	5208
Разом	46 510	49 288	44 083	39 482	30 214	20 571	20 841

Це свідчить про позитивні зрушення в галузі, підвищення стандартів якості товарів, упровадження нових запобіжників щодо випуску неякісної продукції, вдосконалення логістичних ланцюгів і роботи підприємств у цілому.

Щодо асортименту виробів із кераміки, який в 2016 р. Україна запропонувала своїм країнам-партнерам варто зазначити, що найбільшу частку серед експорту займають унітази та раковини. Невеликий попит за кордоном мають зливні бачки, уринали та біде українських виробників: на них припадає 13 % загальної частки експортованих сантехнічних виробів (рис. 4) [11].

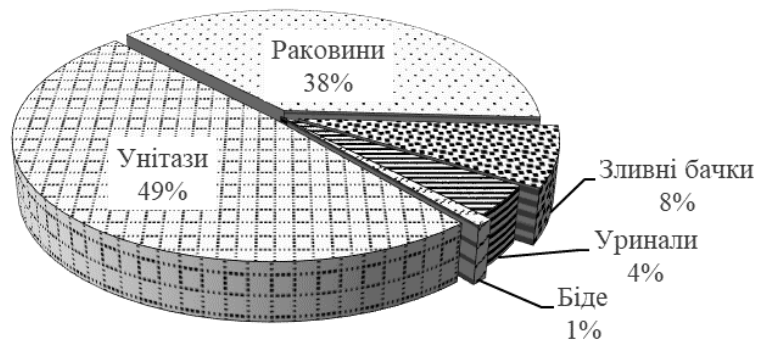

Рис. 4. Структура експорту сантехнічних виробів із кераміки за 2016 р.

Побудовано авторами за [11].

У 2016 р. 45 % усіх експортованих керамічних виробів сантехнічного призначення з України займали вироби з фарфору, зокрема частка Польщі серед країн-імпортерів була найбільшою і становила 30 % на суму 2819.9 тис. дол. США. Значно зменшила свої позиції РФ, поставки до якої в 2016 р. становили 20 %. Також Україна втратила ринок у Болгарії. До нових країн-імпортерів, до яких Україна почала експортувати сантехнічні вироби з фарфору, відносяться Молдова та Італія [11].

У 2017 р. тенденції щодо експорту керамічних виробів сантехнічного призначення збереглися. Частка виробів із фарфору зросла на 3 % і в цілому становила 48 %. Водночас значно скоротилися (майже на 50 %) поставки до країн СНД, зокрема в три рази зменшився експорт виробів до РФ (сума становила 563.2 тис. дол. США) та в 35 разів – до Казахстану на суму 20.5 тис. дол. США, що становить 0.8 % загального експорту сантехнічних виробів із фарфору з України. Серед усіх країн СНД варто виділити Білорусь, до якої імпорт українських сантехнічних виробів із фарфору в 2017 р. порівняно з 2016 р. зріс на 33.8 % (вартість становила 1123.4 тис. дол. США) [11].

Динаміка експортних поставок керамічних сантехнічних виробів із фарфору на європейський ринок Україною залишилася позитивною,

зокрема, в 2017 р. до Польщі поставили 4061.7 тис. дол. США (42 %), Німеччини – 1365.8 тис. дол. США (14 %), Італії – 502.9 тис. дол. США (5 %) та ін. [11].

Висновки. Світовий ринок сантехнічних виробів пережив кризу 2013–2015 рр. Це негативно вплинуло на попит і, як наслідок, на обсяги виробництва сантехніки в цілому. Спад виробництва сантехніки в Україні припадає на 2013 р., що пов'язано з економічною та політичною кризами в країні. Обсяги імпорту виробів санітарно-технічного призначення з кераміки зменшилися за цей період порівняно з 2011 р. майже в 3 рази. Починаючи з 2016 р., обсяги імпорту відновилися й продовжили своє щорічне зростання.

Динаміка експортних поставок сантехнічних виробів із кераміки за останні 7 років є негативною, оскільки вони зменшилися в цілому на 52 %. Проте в 2017 р. експорт цієї групи товарів значно перевищив імпорт, що свідчить про позитивні зрушення в галузі та опирається на політичний курс країни щодо імпортозаміщення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Борейко В. І., Притула М. Ю.* Перспективи виробництва будівельних матеріалів в Україні. Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону : зб. наук. пр. НУВГПК. Рівне. 2011. Вип. XVII, № 4. С. 64—71.
2. *Коваль В. Б.* Прогноз тенденцій ринку будівельних матеріалів для внутрішнього облаштування в 2012 році. Сухе будівництво: товарознавчі аспекти розвитку галузі : зб. наук. пр. Київ. 2012. С. 162—165.
3. *Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності* : наказ ДФС України від 09.06.2015 № 401. URL : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754/html>.
4. *Великий тлумачний словник сучасної української мови.* Ірпінь : ВТФ "Перун", 2009. 1736 с.
5. *Сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій за кодами УКТЗЕД.* URL : <http://sfs.gov.ua/ms/fl1>.
6. *Аналіз експортної ситуації санітарно-технічних виробів в Україні та світі.* URL : <http://www.ceramic.com.ua/>.
7. *Тенденції розвитку промисловості України.* URL : <http://www.economy.nauka.com.ua>.
8. *Обсяги виробництва санітарно-технічних виробів* : Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. *Виробники сантехніки в Україні.* URL : <http://www.ceramic.com.ua/>.
10. *Основні постачальники сантехніки в Україну.* URL : <http://www.ceramic.com.ua/>.
11. *Офіційний сайт Державної служби статистики України.* URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Стаття надійшла до редакції 22.02.2018.

Kolomiets T., Chernyak L. The domestic market of ceramics sanitary ware products.

Background. Using the industrial, scientific, technical and export potential of such priority sector as construction is one of the strategic objectives in Ukraine. Construction products, in particular sanitary engineering products, occupy a special place in the modern system of world commodity markets, which are rapidly developing.

Careful organization of delivery of sanitary ware products is necessary both for large-scale construction and for individual use. At this stage, domestic industry only partially satisfies the needs of them.

The aim of the article is to analyse the market of ceramics sanitary ware products in Ukraine.

Material and methods. Methods of logical analysis and generalization of statistical data on production, export and import of goods were used; the Ukrainian Classification of Goods for Foreign Economic Activity, based on the Harmonized Commodity Description and Coding System, were applied in research.

Results. The world sanitary ware products market faced the crisis in 2013–2015. This negatively affected on demand, and as a result, the volume of sanitary ware production in general. In 2016, the situation changed, production increased by 7.7% compared to 2013. The leading producer countries such as China, Poland, Germany and others demonstrated especially high growth rates in the production of sanitary ware.

Ukrainian ceramics sanitary ware products market is in a difficult position. This is due to the hryvnia exchange rate, which has led to an increase in the cost of imported sanitary ware products, as well as the political situation in the country. The production declined in 2013. In 2016, the ceramic sanitary ware production in Ukraine increased by 26.6 % compared to 2015.

The volume of imports of ceramics sanitary ware products over the past 7 years decreased almost 3 times compared to 2011. The main importer of ceramics sanitary ware is Poland, whose deliveries in 2017 reached a mark of 40 % (cost \$ 4,848 thousand).

The dynamics of export supplies of ceramics sanitary ware products to the main counterparty countries by Ukrainian producers is negative, it decreased by 52 % in general over the past 7 years. Until recently, Russian Federation was the largest consumer of Ukrainian ceramics sanitary ware products, but now the Ukrainian export structure is going to focus on the western direction. Poland has occupied the first place among the countries where Ukrainian ceramics sanitary ware products are supplied. Romania, Slovakia, Germany have appeared in the list of partner countries purchasing domestic Ukrainian ceramics sanitary ware products.

Conclusion. The world sanitary ware products market survived experienced crisis in 2013–2015. This negatively affected on demand, and as a result, the volume of sanitary ware products production in general. The production fell in 2013 in Ukraine. This is due to economic and political crises in the country. The volume of imports of ceramics sanitary ware decreased in this period compared to 2011 almost 3 times. Starting from 2016, import volumes recovered and continued their annual growth.

The dynamics of export supplies of ceramics sanitary ware is negative, it decreased by 52 % in general over the past 7 years. In general, in 2017, the export of ceramics sanitary ware significantly exceeded imports, this points to positive development in the industry and is based on the country's policy on import substitution.

Keywords: sanitary ware products, sanitary technics, volume of the market, import, export.

REFERENCES

1. *Borejko V. I., Prytula M. Ju.* Perspektyvy vyrobnyctva budivel'nyh materialiv v Ukraїni. Problemy racional'nogo vykorystannja social'no-ekonomichnogo ta pryrodno-resursnogo potencialu regionu : zb. nauk. pr. NUVGPK. Rivne. 2011. Vyp. XVII, № 4. S. 64—71.
2. *Koval' V. B.* Prognoz tendencij rynku budivel'nyh materialiv dlja vnutrishn'ogo oblashtuvannja v 2012 roci. Suhe budivnyctvo: tovaroznavchi aspekty rozvytku galuzi : zb. nauk. pr. Kyi'v, 2012. S. 162—165.
3. *Pro zatverdzhennja* Pojasnen' do Ukraїns'koi' klasyfikacii' tovariv zovnishn'o-ekonomichnoi' dijalnosti : nakaz DFS Ukraїny vid 09.06.2015 № 401. URL : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754/html>.
4. *Velykyj* tlumachnyj slovnyk suchasnoi' ukraїns'koi' movy. Irpin' : VTF "Perun", 2009. 1736 s.
5. *Sumarnyj* obsjag importu ta eksportu u rozrizi tovarnyh pozycij za kodamy UKTZED. URL : <http://sfs.gov.ua/ms/fl1>.
6. *Analiz* eksportnoi' sytuacii' sanitarno-tehnicnyh vyrobiv v Ukraїni ta sviti. URL : <http://www.ceramic.com.ua/>.
7. *Tendencii'* rozvytku promyslovosti Ukraїny. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua>.
8. *Obsjagy* vyrobnyctva sanitarno-tehnicnyh vyrobiv : Derzhavna sluzhba statystyky Ukraїny. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. *Vyrobnyky* santehnyky v Ukraїni. URL : <http://www.ceramic.com.ua/>.
10. *Osnovni* postachal'nyky santehnyky v Ukraїnu. URL : <http://www.ceramic.com.ua/>.
11. *Oficijnyj* sajт Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukraїny. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.